

بازار اسلامی در نظریه و کارکرد

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

زنجبیر
مطهر

بازر اساسی در نظریه و کارکرد

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

نویسندگان: مصطفی شهیدی نسب، علی کارشناس،
اسدالله کرد فیروزجانی
مجتبی غفاری
حمید نگارش
حسین قاسم حمزه
بتول احدی
علیرضا صداقت

ناشر: ناصر نوری
صفحه آرا: سرویراستار
ویراستار: ویراستار
واپایش نهایی: واپایش نهایی

ناشر: زهزم هدایت
صفحه آرا: هادی جعفری
ناظر چاپ: ابراهیم اسماعیلی زاده

چاپ: مرکز چاپ
قطع: رفعی
نوبت: اول / ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۹۶۶-۲۴۶-۷۰۹-۹
شمارگان: ۲۰۰
قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

آدرس: قم، خیابان شهیدان فاطمی، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱
تلفن: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷ / همراه: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۰۷۳۵

حقوق چاپ و نشر برای انتشارت زهزم هدایت
محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: مفاهیم و اصطلاحات	۱۱
۱-۱. تعاریف	۱۱
۱-۱-۱. بازار	۱۱
۱-۱-۲. بازار اسلامی	۱۳
۱-۱-۳. اقتصاد اسلامی	۱۴
۱-۱-۴. اقتصاد مقاومتی	۱۵
۲-۱. جایگاه بازار در تمدن اسلامی	۱۷
۳-۱. اهمیت بازار اسلامی	۱۹
۱-۳-۱. اهمیت بازار اسلامی در بعد سیاسی	۱۹
۲-۳-۱. اهمیت بازار اسلامی در بعد فرهنگی	۲۰
۳-۳-۱. اهمیت بازار اسلامی در بعد اقتصادی	۲۱
فصل دوم: اهمیت تجارت در بازار اسلامی	۲۳
۱-۲. اهمیت انواع تجارت در روایات	۲۳
۱-۱-۲. بازرگانی	۲۳
۲-۱-۲. دآمداری	۳۳
۳-۱-۲. صنعت	۳۸
۴-۱-۲. کشاورزی	۴۲

- ۴۸..... ۲-۲. تجارت تجارت پیامبران و ائمه علیهم السلام
- ۴۸..... ۱-۲-۲. حضرت داوود علیه السلام
- ۴۹..... ۲-۲-۲. رسول خدا صلی الله علیه و آله
- ۵۰..... ۳-۲-۲. امام علی علیه السلام
- ۵۳..... ۴-۲-۲. امام صادق علیه السلام
- ۵۵..... فصل سوم: اصول و ضوابط فقهی حاکم بر بازارهای اسلامی.....
- ۵۵..... ۱-۳. اصول و ضوابط عمومی معاملات.....
- ۵۵..... ۱-۱-۳. اصل صحت قراردادها.....
- ۵۶..... ۲-۱-۳. اصل لزوم قراردادها.....
- ۵۷..... ۳-۱-۳. اصل ممنوعیت ربا.....
- ۵۸..... ۴-۱-۳. اصل ممنوعیت اکل مال به باطل.....
- ۵۸..... ۵-۱-۳. اصل ممنوعیت ظن و گمان.....
- ۵۹..... ۶-۱-۳. اصل ممنوعیت غرر.....
- ۶۱..... ۷-۱-۳. اصل ممنوعیت قمار.....
- ۶۲..... ۲-۳. اصول و ضوابط اختصاصی معاملات.....
- ۶۲..... ۱-۲-۳. عقد قرض.....
- ۶۵..... ۲-۲-۳. عقد بیع.....
- ۶۷..... ۳-۲-۳. عقد اجاره.....
- ۷۳..... ۴-۲-۳. عقد مضاربه.....
- ۷۵..... ۵-۲-۳. عقد مساقات.....
- ۷۷..... ۶-۲-۳. عقد مزارعه.....
- ۷۸..... ۷-۲-۳. عقد مشارکت.....
- ۸۳..... ۸-۲-۳. عقد جعاله.....

مقدمه

امروزه علوم انسانی شتابان به سمت درهم تنیدگی پیش می‌رود. در چنین فضایی، برای شناخت پدیده‌ای ناچاریم آن پدیده را از ابعاد گوناگون بررسییم تا بتوانیم ادعا کنیم که شناخت جامعی درباره آن داریم. اگر علم اقتصاد را «شناسایی رفتارهای اقتصادی بشر و تلاش در جهت کشف الگوهای میان این رفتارها جهت پیش‌بینی رفتار اقتصادی بشر در آینده» بدانیم، در جامعه مسلمان طبعاً جنس رفتارها منبعث از جهان‌بینی اسلامی خواهد بود و اگر نیست، باید باشد. به دیگر سخن، بررسی مقولات و پدیده‌هایی چون بازار در اقتصاد متعارف، متفاوت با نظام اقتصاد اسلامی است. پس ناچاریم به پدیده‌ای چون بازار اسلامی چندوجهی بنگریم. در واقع غیر از اقتصاد، لازم است از منظر فقهی، اخلاقی، قرآنی، روایی و... این پدیده را بررسییم تا بتوانیم ادعا کنیم این پدیده را کامل بررسی کرده‌ایم. به این سبک شناخت پدیده و مسئله، روش تحقیق اجتهادی گفته می‌شود. اتفاقاً این بحث محل نزاع با اندیشمندانی است که اصرار بر انجام پژوهش‌های اسلامی صرفاً با روش‌های متعارف دارند. به هر حال، در این کتاب بر آنیم که به صورت ذوابعاد به بررسی بازار اسلامی از حیث نظریه و نیز از حیث کارکردی پردازیم.

در فصل اول کتاب، به تبیین مفهوم بازار و جایگاه آن در تمدن اسلامی پرداخته‌ایم. در فصل دوم، به تبیین در آیات و روایات پرداخته‌ایم تا اهمیت و

ضرورت بازار را از منابع اسلامی تشیع و تسنن استخراج کنیم. در این زمینه، تلاش کردیم تجارب تجارت پیامبران و ائمه معصومین را نیز گرد آوریم. همان طور که می دانیم بازار اسلامی به عنوان یکی از خرده سیستم های نظام اقتصادی اسلام، الزاماً مبتنی بر اصول و قواعدی است. اصول و مبانی بعیده این خرده سیستم همان اصول و مبانی نظام اقتصاد اسلامی است؛ اما در فصل سوم و چهارم این کتاب، به تبیین اصول و مبانی قریبه خرده سیستم بازار اسلامی پرداخته ایم.

در فصل پنجم کتاب، به موضوع ساختار و روابط در بازار اسلامی وارد شدیم و کوشیدیم این ساختار را از مجموع روایات استخراج کنیم و در فصل ششم، آثار و نتایج تحقق بازار اسلامی را شرح دادیم. این کتاب به شمارش شانزدهمین کتاب در این سلسله است. امید آنکه این پژوهش رضایت خداوند متعال، حضرت امام عصر علیه السلام و نایب برحق ایشان حضرت آیت الله العظمی امام خامنه ای رحمته الله علیه را در پی داشته باشد و سبب ترویج آموزه های اقتصاد اسلامی در میان بازاریان جامعه اسلامی شود.

مصطفی شهیدی نسب

پاییز ۱۳۹۹